

ПУБЛІЧНИЙ ЗВІТ
НАЧАЛЬНИКА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
за 2024 рік

I.	ВІДКРИТІСТЬ І ДОСТУПНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ	2-6
	Інформаційна діяльність	2-3
	Доступ до телерадіомовлення	3-4
	Взаємодія з громадським сектором	4
	Розгляд звернень громадян	4-5
	Організаційно-кадрові питання	5-6
II.	БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ	7-8
III.	СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	8-9
IV.	БЮДЖЕТНА СФЕРА	9-11
V.	ЕКОНОМІКА	11-16
	Промисловість	11
	Інвестиційна діяльність	11-12
	Зовнішньоекономічна діяльність	12-13
	Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога	13-14
	Підтримка підприємництва	14-16
	Надання адміністративних послуг	16
VI.	АГРАРНИЙ КОМПЛЕКС	16-17
VII.	ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК	17-19
VIII.	РУЙНУВАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ	19-23
	Об'єкти житлового фонду	19-20
	Об'єкти соціальної інфраструктури	20
	Об'єкти бізнесу	21
	Об'єкти сфери житлово-комунального господарства	21-22
	Дорожня інфраструктура	22
	Державні кошти на відновлення	22-23
IX.	ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ	23-25
X.	РИНОК ПРАЦІ	25-26
XI.	СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА	26-31
	Соціальний захист населення та пенсійне забезпечення	26-28
	Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб	28
	Соціальний захист військовослужбовців та членів їх родин	28-30
	Соціальний захист дітей та багатодітних родин	30-31
	Попередження насильства в сім'ї	31
XII.	ОСВІТА	31-33
XIII.	ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я	33-35
XIV.	МОЛОДЬ І СПОРТ	35-36
XV.	КУЛЬТУРА ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ	36-37

I. ВІДКРИТІСТЬ І ДОСТУПНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ

Інформаційна діяльність

Чернігівська обласна державна адміністрація (обласна військова адміністрація) здійснює роботу з дотриманням, зокрема, принципів публічності та врахуванням громадської думки.

Обласна державна адміністрація підтримує та вдосконалює конструктивну співпрацю з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, медіа та громадськістю. У своїй діяльності забезпечує принцип відкритості. Жодному медіа не було відмовлено в отриманні коментаря посадових осіб обласної державної адміністрації чи участі в організованих нею заходах (з урахуванням обмежень воєнного часу).

Інформування про поточну ситуацію в області та діяльність обласної державної адміністрації здійснюється через наповнення офіційного вебсайту та сторінок у соціальних мережах, під час публічних заходів, у коментарях та інтерв'ю посадових осіб для медіа, в тому числі іноземних.

Протягом року організовано регулярну роботу офіційного медіацентру Чернігівської обласної військової адміністрації як майданчика для ефективної комунікації з місцевими медіа та платформи для поширення достовірної інформації про хід відновлення області, реалізацію та перспективи реформ у державі й інші актуальні напрями.

У 2024 році на базі медіацентру проведено 105 брифінгів за участю представників обласної державної адміністрації та її структурних підрозділів, інших державних органів, іноземних посадовців та представників міжнародних організацій, медиків, рятувальників, правоохоронців, представників інститутів громадянського суспільства, залучених експертів з різних галузей.

Крім того, впродовж року проведено низку інформаційних заходів та кампаній з основними акцентами на:

- можливостях рекрутингу до різних підрозділів Сил оборони;
- наявних програмах підтримки ветеранів та членів їх сімей;
- приверненні уваги до загрози вибухонебезпечних предметів, правил поведінки з ними та загалом до принципів безпечної поведінки в умовах воєнного стану;
- розпізнаванні ворожої пропаганди та маніпуляцій;
- патріотичному вихованні, важливих віхах та знаменних подіях в історії України, приверненні уваги до щоденної хвилини мовчання;
- важливості ощадливого використання електроенергії;
- напрямах підтримки вітчизняних виробників, доцільності придбання товарів, вироблених в Україні, інструментів політики «Зроблено в Україні», зокрема програм «Національний кешбек» та «сРобота»;
- рекомендаціях щодо збереження та відновлення ментального здоров'я, напрямах реалізації Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?»;
- формуванні культури здорового харчування серед дітей і молоді;

- підтриманні здорового способу життя, важливості профілактичних медичних оглядів, ранньої діагностики онкологічних та серцево-судинних захворювань;
- інформуванні про напрями програми «Доступні ліки»;
- наявних інструментах громадського контролю для протидії корупції;
- інформуванні про доступні сервіси підтримки постраждалих від різних видів насильства в умовах війни;
- наявності соціальних послуг для громадян, зокрема, онлайн оформлення пенсії та можливостей пільгового харчування у навчальних закладах для окремих категорій дітей;
- популяризації сімейних форм виховання дітей, усиновлення та послуг патронату;
- інформуванні про спортивні змагання у рамках проєкту «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги»;
- інформуванні про проєкт Фонду державного майна України «Земельний банк».

У 2024 році проведено 42 інформаційні кампанії соціального спрямування. Забезпечено виготовлення та розміщення 188 білбордів та 145 сітілайтів на рекламних носіях на території області. Вийшло друком 6,6 тис. примірників інформаційних проспектів для потреб Сил оборони України. Серед основних напрямів соціальної реклами – рекрутинг до лав Сил оборони України, проведення всеукраїнських програм, ініційованих Урядом, тощо.

З метою підтримки друкованих медіа під час воєнного стану в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2023 – 2024 роки з редакціями локальних реформованих екскомунальних друкованих медіа укладено договори на загальну суму 200 тис. грн, що дозволило підтримати спроможність локальних видань у складних економічних умовах.

Редакціям надавалась методична, інформаційна, організаційна підтримка, зокрема, щодо залучення коштів донорів і грантодавців для подальшої діяльності медіа.

Забезпечено постійний моніторинг інформаційного простору та проактивне реагування на кризові події. Обласна державна адміністрація готувала та якнайширше розповсюджувала повідомлення, спрямовані на консолідацію жителів області та деконструкцію наративів держави-агресора. Забезпечено комунікацію та співпрацю в цьому напрямі з Центром протидії дезінформації при Раді національної безпеки і оборони України.

Доступ до телерадіомовлення

У 2023 році за сприяння обласної державної адміністрації Чернігівською філією Концерну РРТ забезпечено облаштування трьох телекомунікаційних об'єктів у прикордонних територіальних громадах для потреб телемережі МХ-7. Ще одна додаткова вежа використана на наявному об'єкті Концерну в південній частині області. Реалізація проєкту дозволила забезпечити практично повне покриття території області, зокрема, прикордонних районів, сигналом

телемережі МХ-7. Додаткові телекомунікаційні об'єкти у прикордонні також використовуються для трансляції в FM-діапазоні програм Першого каналу «Українського радіо», «Армія FM – військове радіо», інших вітчизняних радіомовників.

Спільними зусиллями Концерну РРТ, Адміністрації Держспецзв'язку, місцевих органів влади у 2024 році підтримувалося стале функціонування системи телерадіомовлення в області, в тому числі телекомунікаційних об'єктів у прикордонні. Протягом 2024 року також запроваджено додаткові заходи для забезпечення блокування на території області ворожого телерадіомовлення.

Взаємодія з громадським сектором

Обласна державна адміністрація взаємодіє з громадянським суспільством, використовуючи такі механізми як консультації з громадськістю, участь у Громадській раді при Чернігівській обласній державній адміністрації та робочих групах, громадські експертизи і моніторинги, громадські слухання, інформаційні запити.

У 2024 році оприлюднено 90 інформаційних повідомлень щодо проведення електронних консультацій, зокрема 40 проєктів розпоряджень начальника Чернігівської обласної військової адміністрації, проєктів обласних програм та змін до них, 48 проєктів звітів про виконання у 2023 році обласних програм, один проєкт бюджетного запиту, один проєкт орієнтовного плану проведення Чернігівською обласною державною адміністрацією консультацій з громадськістю на 2025 рік. Забезпечено роботу Громадської ради при Чернігівській обласній державній адміністрації (відбулось два засідання Громадської ради та 4 засідання її президії).

Інститутам громадянського суспільства надавалась інформаційна та організаційна підтримка, інша допомога.

Для забезпечення ефективної співпраці та координації дій між органами влади та волонтерськими організаціями створено Штаб волонтерів Чернігівської області, який складається із 6 комісій (з питань територіальних громад, військових, цивільних, ВПО та біженців, відбудови області, медицини) та Об'єднаного штабу волонтерів.

Розгляд звернень громадян

Упродовж 2024 року на адресу обласної державної адміністрації надійшло 7 316 письмових звернень громадян, що на 4 021 менше, ніж у 2023 році.

Найбільше звернень у звітному періоді надійшло від жителів м. Чернігова (2 045), Ніжинського (1 212), Чернігівського (1 181), Прилуцького (1 156) районів.

29,6 % склали звернення від громадян, які потребують соціального захисту та підтримки. Зокрема, це особи з інвалідністю, ветерани війни та праці, одинокі матері, члени багатодітних сімей, внутрішньо переміщені особи, учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Через Державну установу «Урядовий контактний центр» у звітному періоді надійшло 6 553 (90 %) звернення, на електронну пошту – 129.

Упродовж 2024 року найбільше звернень надійшло щодо вирішення питань соціального захисту – 3 041, що становить 41,6 % від загальної кількості (у 2023 році – 5 445 звернень, або 48 %). Актуальними для мешканців області були питання комунального господарства – 2 261, або 30,9 % від загальної кількості (у 2023 році – 2 818, або 25 %). 4,5 % звернень стосувались питань охорони здоров'я, 3,7 % – цивільного захисту населення та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, 2,4 % – освіти, науково-технічної діяльності, 2,4 – діяльності органів місцевого самоврядування, 2,2 % – аграрної політики і земельних відносин, 2,2 % – транспорту і зв'язку, 10,1 % – дотримання законності і правопорядку, забезпечення житлом (покращення умов проживання), питань праці і заробітної плати, інших питань.

Питання, порушені у 145 зверненнях, вирішені позитивно, по іншим надані роз'яснення.

На «гарячу лінію» голови Чернігівської обласної державної адміністрації у звітному періоді звернулись 619 мешканців області (581 у 2023 році). За 547 зверненнями надані роз'яснення та консультації безпосередньо під час усного спілкування, також у разі потреби здійснювалась психологічна підтримка, 72 звернення потребували додаткового вивчення та проведення перевірки.

Для оперативного вирішення питань, з якими звертаються громадяни, керівництвом обласної державної адміністрації проведено 16 особистих прийомів громадян.

На офіційному вебсайті обласної державної адміністрації функціонує тематична рубрика «Звернення громадян».

Організаційно-кадрові питання

Станом на 01.01.2025 штатна чисельність обласної та районних державних адміністрацій склала 1 340 одиниць, з них державних службовців – 1 176. Гранична чисельність обласної державної адміністрації – 617 одиниць, районних державних адміністрацій – 681.

У 2024 році за поданням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації призначено одного голову районної державної адміністрації, який набув статус начальника районної військової адміністрації, а також звільнено двох голів районних державних адміністрацій.

Начальником Чернігівської обласної військової адміністрації погоджено призначення двох заступників голів районних державних адміністрацій, чотирьох керівників структурних підрозділів районних державних адміністрацій та трьох заступників керівників структурних підрозділів обласної державної адміністрації. Не погоджено призначення одного керівника структурного підрозділу районної державної адміністрації.

У період дії воєнного стану в Україні передбачено спрощену процедуру вступу на посади державної служби. Особи призначаються на посади державної служби без конкурсного відбору на підставі співбесіди, поданої заяви, заповненої особової картки встановленого зразка та документів, що підтверджують наявність у таких осіб громадянства України, освіти та досвіду

роботи згідно з вимогами. Упродовж 2024 року на посади державної служби обласної та районних державних адміністрацій призначено 231 особу (обласної державної адміністрації – 95, районних державних адміністрацій – 136).

Звільнено протягом року 232 державних службовців (з обласної державної адміністрації – 96, районних державних адміністрацій – 136).

Упродовж 2024 року начальником Чернігівської обласної військової адміністрації опрацьовано 5 запитів щодо погодження або вмотивованої відмови у погодженні призначення, звільнення керівників територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. За результатами розгляду запитів було надано три погодження призначення та два погодження звільнення.

Здійснювався облік та контроль за дотриманням термінів дії контрактів з керівниками об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Чернігівської області, що перебувають у сфері управління Чернігівської обласної державної адміністрації. У 2024 році укладено 14 контрактів та 12 додаткових угод до контрактів.

У 2024 році підвищили кваліфікацію 1 958 державних службовців місцевих органів державної виконавчої влади. Переважно посадовці навчалися дистанційно за допомогою комунікаційної системи ЗСХ.

Нагороджено жителів області:

- 89 осіб – державними нагородами (11 – орденами, 12 – медалями, 3 – відзнакою Президента України «Золоте серце», 361 – присвоєно почесні звання, з них «Мати-героїня» – 43, двом захисникам присвоєно звання Герой України (по смертю));
- 2 осіб – Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, 1 – Подякою Прем'єр-міністра України;
- 7 осіб – Почесною грамотою Чернігівської обласної державної адміністрації і Чернігівської обласної ради;
- 236 осіб – Почесною грамотою Чернігівської обласної державної адміністрації;

Оголошено 1 002 Подяки голови Чернігівської обласної державної адміністрації.

У 2024 році забезпечено передачу 381 державної нагороди України сім'ям загиблих військовослужбовців та цивільних мешканців області, нагороджених по смертю (під час 10 зустрічей начальника Чернігівської обласної військової адміністрації з родинами загиблих). Забезпечено вручення 86 орденів, медалей та нагрудних знаків до почесного звання; трьох відзнак Президента України «За оборону України» та нагрудних знаків до них; однієї відзнаки Президента України «Золоте серце»; трьох відзнак Кабінету Міністрів України; однієї відзнаки Ради національної безпеки і оборони України.

II. БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

Робота органів влади та місцевого самоврядування області у 2024 році відбувалася в умовах збройної агресії РФ проти України.

Протягом року зареєстровано 3699 обстрілів території області (15876 приходів). Внаслідок обстрілів прикордоння загинули 13 цивільних осіб, 94 цивільні особи отримали поранення.

Відповідно до чинного законодавства у 2024 році продовжено:

- комендантську годину, особливий режим в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, руху транспортних засобів, перевірку документів у осіб, огляд речей, транспортних засобів;
- заборону відвідування лісів населенням;
- заборону навігації на всіх водних об'єктах області.

Упродовж звітнього періоду проведено 34 засідання Ради оборони Чернігівської області, на яких розглянуто 95 питань.

Для потреб Сил безпеки та оборони спрямовано близько 100 млн гривень. У тому числі за Програмою покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин та установ, які дислокуються на території Чернігівської області, на 2024 – 2025 роки, Програмою матеріально-технічного забезпечення національного спротиву на території Чернігівської області на 2023 – 2024 роки, Програмою профілактики правопорушень у Чернігівській області на 2021 – 2025 роки.

Станом на 01.01.2025 (з 24.02.2022) у результаті робіт з гуманітарного розмінування, які виконувалися підрозділами Державної служби з надзвичайних ситуацій, Національної поліції, Державної спеціальної служби транспорту та 7 неурядовими сертифікованими операторами з протимінної діяльності, обстежено 47 тис. га територій, з них розміновано майже 45 тис. га. Крім того, урядовими структурами, які виконують завдання з протимінної діяльності, проведено обстеження на наявність вибухонебезпечних предметів 18,5 га водойм, 250 км доріг, майже 570 км залізничних колій, понад 53 км території вздовж ліній електропостачання та 19 га територій об'єктів критичної інфраструктури. Виявлено та знешкоджено понад 89 тис. одиниць вибухонебезпечних предметів.

У 2024 році обстежено та розміновано територію понад 3 тис. га, 5,6 км доріг, 0,5 км залізничних колій, 0,33 км території вздовж ліній електропостачання і 5,0 га територій об'єктів критичної інфраструктури. Виявлено та знешкоджено 6,5 тис. одиниць вибухонебезпечних предметів.

Протягом 2024 року в громадах області проведено 274 інформаційні заходи щодо мінної небезпеки, якими охоплено понад 5 тис. осіб.

Єдина державна система цивільного захисту у 2024 році функціонувала у ступені готовності «ПОВНА ГОТОВНІСТЬ».

Фонд захисних споруд цивільного захисту області складають 2433 об'єкти: 148 сховищ, 440 протирадіаційних укриттів, 13 споруд подвійного призначення, 1832 найпростіші укриття. З метою приведення в готовність об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, оснащення їх необхідними засобами та майном органами місцевого самоврядування, балансоутримувачами об'єктів

фонду захисних споруд цивільного захисту у 2024 році освоєно понад 600 млн гривень.

Уточнено розрахунки населення, яке підлягає евакуації, та потребу в транспорті. У тому числі зроблено розрахунок евакуації населення, яке проживає в 20-кілометровій зоні від державного кордону України з рф.

З метою доведення сигналів та повідомлень цивільного захисту до керівного складу області та населення функціонує територіальна автоматизована система централізованого оповіщення. Повідомлення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій до населення доводяться через включення в ефір FM-радіостанцій «Українське радіо» та «Наше радіо».

Для оповіщення населення області використовуються 96 електросирен С-40 та С-28 (централізованого запуску – 46, автономного запуску – 50), які встановлені у 23 населених пунктах на території 23 територіальних громад.

Також інформація про загрозу авіаційних та ракетних ударів передається за допомогою спеціального програмного забезпечення на відповідні застосунки в телефонах населення.

На даний час в області створено 5 місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення (у Ніжинській, Новгород-Сіверській, Ріпкинській, Добрянській, Семенівській територіальних громадах).

З метою створення / модернізації місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення у 110 населених пунктах 21 територіальної громади області встановлено 209 кінцевих пристроїв оповіщення (707 гучномовців / електросирен) з можливістю дистанційного включення і передачі звукових або голосових повідомлень.

На виконання Цільової соціальної програми розвитку цивільного захисту Чернігівської області на 2021–2025 роки у 2024 році на поповнення регіонального матеріального резерву для проведення аварійно-відновлюваних робіт та підтримання модернізованої системи оповіщення у працездатному стані використано понад 1,2 млн гривень.

З метою надання допомоги населенню у разі виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з порушенням роботи систем централізованого водопостачання, водовідведення, електро-, газо- і теплопостачання та усіх видів електронних комунікаційних послуг, в умовах правового режиму воєнного стану на території області розгорнуто 330 пунктів незламності.

Протягом 2024 року проведено 12 засідань обласної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

ІІІ. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Упродовж 2024 року забезпечено злагоджену співпрацю обласної державної адміністрації з усіма 57 громадами області.

За участю керівництва обласної державної адміністрації, районних державних адміністрацій, керівників структурних підрозділів обласної державної адміністрації, представників правоохоронних органів, керівників територіальних громад проведено низку нарад, у ході яких обговорено стан соціально-економічного розвитку та проблематику громад.

У 2024 році начальником Чернігівської обласної військової адміністрації здійснено понад 30 робочих поїздок в громади області, під час яких відбувалися зустрічі з активами громад, ознайомлення з діяльністю підприємств та установ, вивчалася проблематика територій та напрацьовувались узгоджені рішення для підвищення якості та безпеки життя людей. Також спільно із профільним заступником голови Чернігівської обласної державної адміністрації здійснено близько 30 виїздів з метою відпрацювання безпекових питань.

Продовжила роботу Рада територіальних громад Чернігівської області, членами якої є керівники громад та начальники районних військових адміністрацій. Проведено два засідання, на яких розглянуто безпекові питання, питання підтримки бізнесу в умовах війни, впровадження ветеранської політики в області, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, тощо. Обговорено й інші нагальні питання та прийнято конструктивні рішення.

Представники обласної та районних державних адміністрацій, а також органів місцевого самоврядування області взяли участь у трьох засіданнях Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України, двох засіданнях Президії Конгресу, а також Конгресових слуханнях та засіданнях Комісій Конгресу.

З метою сприяння налагодженню взаємодії державних органів влади з органами місцевого самоврядування з питань вироблення пріоритетів державної регіональної політики та механізмів сталого розвитку територіальних громад діяв Чернігівський регіональний Офіс конгресу місцевих і регіональних влад при Президентіві України. Протягом року відбулося два засідання, під час яких за участі керівників громад та районних державних адміністрацій обговорено ключові питання розвитку регіону, зокрема: пріоритети державної регіональної політики, механізми підтримки територіальних громад, залучення інвестицій, розвиток інфраструктури та підвищення спроможності місцевого самоврядування тощо.

За результатами засідань Конгресу та його робочих органів напрацьовані відповідні управлінські рішення для пришвидшення вирішення проблемних питань у громадах.

За поданням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації у 2024 році на розгляд Чернігівської обласної ради внесено 30 проєктів рішень, у тому числі з питань екології та природних ресурсів, реорганізації та перейменування комунальних закладів та установ, що знаходяться у сфері управління обласної державної адміністрації, надання у користування мисливських угідь та припинення права користування угіддями, кадрових питань тощо.

IV. БЮДЖЕТНА СФЕРА

У 2024 році обласний бюджет Чернігівської області за доходами (з урахуванням міжбюджетних трансфертів з інших бюджетів) виконаний в обсязі 2,7 млрд грн (загальний фонд бюджету – 2,2 млрд грн, спеціальний фонд – 0,5 млрд грн).

Зокрема, до загального фонду обласного бюджету надійшло власних доходів (без субвенцій і дотацій) у сумі майже 1,4 млрд гривень. Порівняно з 2023 роком такі доходи у співставних умовах (без урахування надходжень податку на доходи фізичних осіб від грошового утримання військовослужбовців, що під час воєнного стану в повному обсязі передаються до державного бюджету) зросли на 234 млн грн, або на 20,9 %.

Видатки проведені у звітному періоді в сумі 2,9 млрд грн (загальний фонд бюджету – 2,1 млрд грн, спеціальний фонд – 0,8 млрд грн).

У галузевій структурі видатків загального фонду обласного бюджету на освіту припало 39,4 % усіх видатків (1,157 млрд грн), на соціальний захист та соціальне забезпечення – 17 % (496,9 млн грн), на культуру – 7,4 % (217,6 млн грн), на охорону здоров'я – 6,1 % (179,5 млн грн), на фізичну культуру і спорт – 2,9 % (85,7 млн грн), на державне управління – 1,2 % (35,7 млн грн), на економічну діяльність (будівництво об'єктів, ремонт доріг, інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю) – 6 % (174,7 млн грн), на цільові дотації та субвенції з обласного бюджету іншим бюджетам – 17,2 % (505,5 млн грн), на інші програми – 2,8 % (82,5 млн грн).

За економічною класифікацією бюджету питома вага видатків загального фонду обласного бюджету за захищеними статтями становила 94,6 %, з яких на оплату праці з нарахуваннями на заробітну плату – 71,6 %, на оплату комунальних послуг і енергоносіїв – 10,3 %, медикаменти і харчування – 5,2 %, соціальне забезпечення – 6,6 %, на інші захищені видатки – 0,9 %, на незахищені статті витрат – 5,4 %.

На виплату заробітної плати з нарахуваннями працівникам установ бюджетної сфери з обласного бюджету направлено понад 1,3 млрд грн, що більше видатків 2023 року на 42 млн грн (+3,2%). Заборгованість за цими виплатами станом на 01.01.2025 відсутня.

Установами та організаціями, що фінансуються з обласного бюджету, на проведення розрахунків за спожиті енергоносії і комунальні послуги за рахунок коштів загального фонду спрямовано 183,1 млн грн, або 100% до обсягу зареєстрованих зобов'язань. На початок 2025 року заборгованості за вказаними видатками не допущено.

За рахунок державних субвенцій (виділені для обласного бюджету на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для окремих категорій осіб, які потребують поліпшення житлових умов) в обсязі 150,9 млн грн територіальні громади Чернігівщини мали змогу забезпечити житлом:

- внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, в сумі 88,6 млн грн (видатки здійснені в Остерській, Київській, Прилуцькій та Чернігівській територіальних громадах);
- сімей учасників бойових дій на території інших держав у сумі 6,2 млн грн (кошти освоєні на придбання житла у Чернігівській та Прилуцькій територіальних громадах);

- сімей учасників антитерористичної операції в сумі 56,1 млн грн (кошти освоєні на придбання житла у Парафіївській, Носівській, Бобровицькій, Ічнянській, Новгород-Сіверській, Прилуцькій та Чернігівській територіальних громадах).

На забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, область отримала 0,5 млн гривень. Кошти розподілені між місцевими бюджетами 15 територіальних громад та обласним бюджетом і перераховані на заробітну плату фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

V. ЕКОНОМІКА

Промисловість

У результаті військової російської агресії руйнувань та пошкоджень зазнали понад 60 промислових підприємств області. Найбільші руйнування зафіксовано на підприємствах машинобудування, легкої та харчової промисловості.

У 2022 році виробництво промислової продукції скоротилось до попереднього року орієнтовно на чверть, найбільше – на підприємствах з виробництва гумових та пластмасових виробів, хімічної промисловості, деревообробки.

У 2023 – 2024 роках відбувалось поступове відродження промислового потенціалу та зростання показників, хоча більшість підприємств не досягли рівня 2021 року. Виробництво відновлено лише на рівні 90 % від обсягів, що були до повномасштабного вторгнення, через загострення проблем з енергозабезпеченням, логістикою, а також відтік кадрів, відсутність або скорочення замовлень, брак обігових коштів на відновлення.

У структурі промислового виробництва домінувала харчова промисловість, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, добувна промисловість, машинобудування.

За підсумками січня – жовтня 2024 року індекс промислової продукції склав 95,2 % до відповідного періоду 2023 року. Обсяг реалізованої промислової продукції – 45,7 млрд гривень.

Інвестиційна діяльність

Залучення вітчизняних та іноземних інвестицій є однією з найважливіших складових відновлення та подальшого економічного розвитку як області, так і країни в цілому.

У 2024 році спостерігався поступовий прогрес у подоланні наслідків повномасштабного вторгнення, є позитивні ознаки відновлення інвестиційної та ділової активності, незважаючи на російську агресію, що триває.

За підсумками січня – вересня 2024 року обсяг капітальних інвестицій становив 9 млрд грн, що розрахунково на 65,2 % більше, ніж за аналогічний минулорічний період. Питома вага освоєних капітальних інвестицій у загальному обсязі по Україні склала 2,6 % (8 місце серед регіонів).

Сума внесених в економіку області прямих інвестицій (інструменти участі у капіталі) станом на 30.09.2024 склала 660,1 млн дол. США, що на 11,1% більше, ніж станом на 30.09.2023. Питома вага області в загальному обсязі залучених прямих іноземних інвестицій по Україні становила 1,7 %.

Прямі інвестиції до області надійшли з 36 країн світу. Найбільше таких інвестицій залучено зі Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії – 49,9 %, Кіпру – 40,5 %, Швеції – 3,1 %, США – 2,7 %, Польщі – 0,8 %, Естонії – 0,5 %.

Лідерами, куди найбільш активно вкладалися кошти іноземних інвесторів, залишилися підприємства промисловості, на яких акумульовано 379,8 млн дол. США (57,5 % загального обсягу прямих інвестицій), у тому числі переробної промисловості – 344,7 млн дол. США. У сільське, лісове та рибне господарство спрямовано 272,1 млн дол. США (41,2 %).

При цьому частка прямих іноземних інвестицій, внесених у сільське, лісове та рибне господарство, зросла з 2,8 % від загального обсягу у 2017 році до 41,2 % у 2024 році.

З урахуванням безпекової ситуації реалізовано нові інвестиційні проекти. За результатами проведеного моніторингу з початку повномасштабного вторгнення реалізовано понад 60 проектів на суму близько 1 млрд грн (виробничого призначення – 17, сільськогосподарського призначення – 42, у туризмі – 3, альтернативній енергетиці – 1).

З метою економічного відновлення області продовжувалася робота над розбудовою інфраструктури залучення інвестицій, зокрема індустриальних парків. Відбувся відкритий конкурс з вибору керуючої компанії індустриального парку «Менський», що знаходиться на території Менської територіальної громади. Переможцем конкурсу стало місцеве підприємство ТОВ «Будівельна компанія «Волмакс» (рішення Менської міської ради від 27.09.2024 № 484).

Спільно з органами місцевого самоврядування як потенційними ініціаторами створення індустриальних парків розглядаються інші локації на території області для створення сучасних промислових зон та розміщення індустриальних парків. Наразі можливість організації індустриального парку опрацьовується, зокрема, в Новобілоуській, Іванівській, Корюківській, Городнянській громадах області.

Зовнішньоекономічна діяльність

Попри військові дії підприємства області у звітному періоді докладали значних зусиль у пошуку та освоєнні закордонних ринків збуту. Важливу роль відігравало впровадження державних програм підтримки експортерів, а також проектів міжнародних донорів щодо стимулювання експорту. Як результат, за 2024 рік експортні поставки зросли на 12,1 % у порівнянні з 2023 роком (до 1 млрд дол. США). Проте цей показник склав 84,1 % до 2021 року.

Аграрна продукція продовжувала лідирувати у структурі експорту. Зернові культури формували майже половину загальнообласного показника. При цьому обсяги їх поставок зросли на 19,5 % до попереднього року, а також на 8,3 % до 2020 року (+37,3 млн дол. США).

Водночас у структурі експорту спостерігалась зміна у бік нарощування поставок продукції з доданою вартістю. Зокрема, протягом 2022 – 2024 років відбулося зростання експорту жирів та олій. За результатами 2024 року обсяг їх експорту збільшився у 2,7 разу до 2021 року, а частка в загальній структурі майже на 10 відсоткових пунктів.

Порівняно з 2023 роком зросли поставки взуття (у 3,3 разу), насіння і плодів олійних культур (в 1,9 разу), електричних машин (в 1,8 разу), текстильних матеріалів та виробів (+7,9 %), готових харчових продуктів (+2,8 %), молока та молочної продукції (+3,8 %), водночас скоротились поставки котлів і машин (у 2 рази), паперу та картону (-27 %), деревини та виробів з деревини (-3,8 %).

У географічній структурі експорту країни ЄС продовжили займати лідируючі позиції. За результатами 2024 року поставки до них формували 54,6 %. Порівняно з 2023 роком обсяги експорту до відповідних країн збільшилися на 6,1 % (з 2021 роком – на 27,5 %) та становили 547,1 млн дол. США.

Майже 80 % товарів експортувались до таких країн ЄС: Іспанії, Італії, Нідерландів, Німеччини та Румунії. Серед решти країн світу 7,2 % загальнообласного експорту поставлялось до Туреччини, 6,1 % – до Китаю, 6 % – до Єгипту.

У зовнішньоекономічному товарообігу Чернігівщини експорт товарів значно переважав обсяги імпорту, що забезпечило формування позитивного сальдо зовнішньоторговельного балансу в обсязі 659,2 млн дол. США.

Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога

З метою прискорення процесу відновлення та розвитку області реалізується низка спільних проєктів з міжнародними партнерами. Координаційним майданчиком для узгодженої комунікації і розвитку взаємодії місцевих та регіональних органів влади з міжнародними партнерами є Регіональний офіс міжнародного співробітництва. В рамках роботи Офісу проводиться систематизація даних, супроводження проєктів, формування переліку потреб області та територіальних громад задля максимального охоплення допомогою тих, хто її потребує.

Здійснюється співпраця із понад 630 організаціями-донорами, партнерами з розвитку та благодійними організаціями. З них 55 – установи та партнерські організації ООН, більш ніж 580 – міжнародні та національні фонди, програми, громадські та благодійні організації. До відновлення житлового фонду залучені близько 20 організацій, до відновлення закладів соціальної сфери – понад 40 організацій.

З початку повномасштабного вторгнення укладено понад 430 документів про співпрацю (меморандумів, угод тощо); понад 650 реципієнтів отримують допомогу в рамках укладених документів. Безпосередньо Чернігівською обласною військовою адміністрацією напрацьовано 55 документів про співпрацю.

Чернігівська обласна військова адміністрація виступає бенефіціаром / реципієнтом 13 проєктів міжнародної технічної допомоги (на

початок 2024 року їх кількість складала 7).

Також завдяки тісній співпраці з міжнародними донорами реалізовано ряд важливих підприємницьких ініціатив. Грантову підтримку отримали:

- від ZOA – 134 представники мікробізнесу;
- від Міжнародної організації з міграції – 20 мікро- та малих підприємств;
- у рамках проєкту «Дії та реагування територіальних громад на надзвичайні ситуації 2 (CLEAR) 2» – 59 представників постраждалого від війни бізнесу;
- у рамках проєкту «Забезпечення розширення економічних прав та можливостей жінок для відновлення та розвитку (SEED)» – 144 домогосподарства на розвиток самозайнятості та мікропідприємництва та 17 представників малого бізнесу.

Протягом 2024 року продовжилась співпраця з міжнародними партнерами. До відновлення Чернігівської області на рівні урядів активно долучилися Франція та Латвія. Значну підтримку надавала також Німеччина, розпочалась співпраця з Бельгією. Також різні проєкти впроваджували партнери зі Словаччини, Литви, США, Канади, Данії, Нідерландів, Австрії, Японії, Великої Британії та інші.

Для прискорення процесу відновлення широко використовувалося міжнародне територіальне співробітництво. Протягом 2024 року укладено три угоди про партнерство: з федеральною землею Мекленбург-Передня Померанія (ФРН), штатом Міннесота (США), графством Кент (Велика Британія). Продовжено співпрацю з Регіоном Іль-де-Франс (Франція).

Загалом у 2024 році для налагодження та розвитку співпраці з міжнародними партнерами задля забезпечення відновлення та розвитку області відбулося понад 125 офіційних зустрічей, зокрема з керівниками та представниками органів влади іноземних країн, регіонів-партнерів іноземних країн, дипломатичних представництв, міжнародних організацій та фондів.

Підтримка підприємництва

У рамках реалізації обласної Програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2021 – 2027 роки та Комплексної Програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021 – 2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна» здійснювалась всебічна підтримка суб'єктів господарювання, зокрема малого і середнього підприємництва, а також об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва.

Обласна державна адміністрація вела постійний діалог з представниками бізнесового середовища області. Було організовано та проведено зустрічі з Першим віце-прем'єр-міністром – Міністром економіки України, представниками Уряду, центральних органів виконавчої влади та їх територіальних підрозділів, народними депутатами України, проведено розширені засідання обласної координаційної ради з питань розвитку підприємництва, інші заходи.

За ініціативи Президента України в рамках реалізації платформи «Діалоги влади та бізнесу» започатковано новий формат системної та конструктивної

співпраці влади і бізнесу на регіональному рівні. Щотижнево в режимі онлайн та офлайн проводились зустрічі з місцевими підприємцями за участі керівництва обласної державної адміністрації, представників структурних підрозділів обласної державної адміністрації, центральних органів влади та їх територіальних органів.

У 2024 році проведено 11 зустрічей з бізнесом (взяли участь понад 650 осіб), на яких, зокрема, обговорювались проблемні питання та напрацьовувались пропозиції щодо покращення економічного клімату в регіоні. За результатами направлено відповідні звернення до центральних органів виконавчої влади щодо вирішення проблемних питань бізнесу регіону, зокрема стосовно питань мобілізації, розширення можливостей участі в програмі «Національний кешбек», внесення змін до нормативної грошової оцінки земельних ділянок та сплати земельного податку на територіях, що постраждали від активних бойових дій, продовження терміну надання пільгових кредитів та зняття певних обмежень за програмою 5-7-9% для суб'єктів господарювання Чернігівської області тощо.

Завдяки Урядовому проєкту «єРобота» у 2024 році підприємці області та особи, які планують розпочати власну справу, отримали підтримку від держави:

- гранти на власну справу – 173 мешканці області на суму 40,7 млн грн (передбачено створення 345 нових робочих місць);
- гранти на переробне підприємство («Новий рівень») – 29 заявників на суму 126,4 млн грн;
- гранти на розвиток садівництва («Свій сад») – три заявники на суму 17 млн грн;
- гранти для тепличного господарства / виноградарства – один заявник на суму 7 млн грн;
- гранти для ветеранів та членів їхніх сімей – 14 заявників на суму 6,7 млн грн (передбачено створення 30 робочих місць).

У рамках реалізації регіональних програм в області запроваджено часткове відшкодування витрат підприємствам: з оцінки збитків, завданих внаслідок збройної агресії РФ; участі у виставково-ярмаркових заходах; вартості витрат із сертифікації продукції та систем управління.

У звітному періоді надавалась постійна інформаційно-консультаційна підтримка діючому бізнесу та підприємцям-початківцям, а також практична допомога з підготовки бізнес-планів і подання заявок щодо участі підприємців у програмах фінансової підтримки. До цієї роботи були залучені Державна організація «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області», Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, центри підтримки підприємництва (Корюківська, Ніжинська, Новгород-Сіверська, Прилуцька територіальні громади), Центр підтримки підприємництва, інновацій та стартапів на базі Агенції регіонального розвитку Чернігівської області. У 2024 році проведено понад 60 вебінарів, семінарів-консультацій, тренінгів, лекцій, дві Молодіжні школи бізнесу тощо.

25.01.2024 проведено Міжрегіональний економічний форум «Відновлення економіки на деокупованих територіях», 29.02.2024 – Регіональний форум

«Відновлення економіки Чернігівської області в умовах війни: діалог з бізнесом».

У 2024 році взято на облік 7 769 суб'єктів підприємництва, з них 505 юридичних осіб (на 39 % менше, ніж тих, які припинили діяльність, – 829), 7 264 фізичні особи-підприємці (на 44,5 % більше, ніж тих, які припинили діяльність, – 5 028).

Спостерігалось зростання надходжень від діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва до місцевого бюджету. Надходження склали 4,6 млрд грн (+ 23,3% порівняно з 2023 роком, +32,5% порівняно з 2021 роком).

Надання адміністративних послуг

Військові дії в Україні безпосередньо мають вплив на розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), який наразі ускладнений, особливо у невеликих громадах.

Проте, незважаючи на безпекову ситуацію, відсутність субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток мережі ЦНАП та обмеженість місцевих бюджетів, в області продовжено роботу, спрямовану на розбудову та модернізацію мережі ЦНАП, підвищення якості та доступності адміністративних послуг.

Наразі загальна кількість точок доступу до адміністративних послуг становить 175 (з них 57 ЦНАП, 101 віддалене робоче місце (ВРМ), один мобільний ЦНАП, один територіальний підрозділ та 15 старост), що на 42 точки доступу більше, ніж у 2023 році (+31,6 %).

Упродовж 2024 року надано понад 793 тис. послуг (+19,2% до 2023 року), з них:

- послуги з реєстрації місця проживання – близько 313 тис.;
- послуги, пов'язані з державною реєстрацією нерухомого майна, – понад 157 тис.;
- послуги соціального характеру – близько 96 тис.

Громади області продовжили взаємодію з міжнародними партнерами в напрямі розвитку сфери надання адміністративних послуг: Програмою EGAP, яка виконується Фондом Східна Європа, Програмою розвитку ООН (UNDP), Проектом PROSTO «Підтримка доступності послуг в Україні», Програмою Polaris «Підтримка багаторівневого врядування в Україні» та іншими.

У рамках співпраці з Програмою EGAP, яка виконується Фондом Східна Європа, у Сновській громаді розпочав роботу Дія.Центр, розташований у сучасній модульній будівлі, оснащений сонячними панелями, безкоштовним Wi-Fi та місцями для зарядки гаджетів. Особлива увага приділена безбар'єрності простору, що робить послуги доступними для всіх категорій населення. Це другий в області Дія.Центр.

VI. АГРАРНИЙ КОМПЛЕКС

За січень – грудень 2024 року в області вироблено валової продукції сільського господарства в постійних цінах 2021 року всіма категоріями господарств на суму 56,8 млрд грн, що становить 95,3% до відповідного періоду

2023 року (88 % до січня – грудня 2021 року), в тому числі продукції рослинництва – 50,8 млрд грн (95 %), тваринництва – 6 млрд грн (97,9 %).

У структурі виробництва галузь рослинництва займає 89,5 %, тваринницька галузь – 10,5%.

Станом на 01.01.2025 в області зареєстровано 2334 агроформування різних форм власності, з них 1077 фермерських господарств.

Згідно з попередніми даними у 2024 році по всіх категоріях господарств намолочено 4,9 млн тонн зернових та зернобобових культур (на рівні 2023 року). Рівень урожайності – 71,3 ц/га.

Під урожай 2025 року посіяно 198,8 тис. га озимих сільськогосподарських культур, що на 0,2 % менше, ніж у попередньому році, з них 186,5 тис. га пшениці, 9,6 тис. га жита та 2,7 тис. га ячменю. Крім того, посіяно 61,2 тис. га озимого ріпаку.

За чисельністю поголів'я великої рогатої худоби, в тому числі корів, у сільськогосподарських підприємствах серед регіонів України за підсумками 2024 року область посідає четверте місце, з виробництва молока – третє.

Станом на 01.01.2025 сільськогосподарськими підприємствами області утримувалось 86 тис. гол. ВРХ, з них 35,4 тис. голів корів.

У 2024 році вироблено 268,9 тис. тонн молока, що на 15,8 тис. тонн (на 6,2 %) більше відповідного періоду 2023 року.

Підприємствами агропромислового комплексу у 2024 році сплачено до державного бюджету 1,9 млрд грн податків, до місцевого – 2,5 млрд гривень. Питома вага АПК у сплаті податків до державного бюджету становила 15,4 %, до місцевого – 25,9 %.

Протягом 2024 року в області проводилось будівництво / реконструкція 30 об'єктів аграрного комплексу на загальну суму інвестицій 902,9 млн грн, з них завершено 21 на суму 439,9 млн гривень.

У ході виконання заходів Комплексної Програми підтримки розвитку агропромислового комплексу Чернігівської області на 2021 – 2027 роки з обласного бюджету використано 592,3 тис. грн, з яких 546 тис. грн витрачено на забезпечення нетелями з високим генетичним потенціалом 12 багатодітних сімей, що виховують 5 і більше дітей та проживають у сільській місцевості.

Аграрії Чернігівщини у 2024 році мали змогу скористатися 11 напрямками державної підтримки та отримали 354,5 млн грн (у 2023 році – 58 млн грн).

VII. ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК

У 2024 році забезпечено стабільне функціонування підприємств житлово-комунального господарства області та безперебійне забезпечення споживачів відповідними послугами.

Організовано підготовку об'єктів підприємств паливно-енергетичного комплексу, житлово-комунального господарства та бюджетної сфери області до роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025 року та забезпечено стає його проходження.

На випадок планових та аварійних відключень електричної енергії основні

об'єкти життєзабезпечення підприємств житлово-комунального господарства та об'єкти зв'язку області забезпечені джерелами резервного живлення в кількості 849 генераторів (об'єкти підприємств тепло- та водопостачання – 643, оператори мобільного зв'язку та концерн РРТ – 206).

У рамках реалізації Агентством США з міжнародного розвитку «USAID» програми «Проект енергетична безпека» область отримала 4 когенераційні газопоршнєві установки, які встановлені на котельнях АТ «Облтеплокомуненерго» у м. Чернігові.

КП «Чернігівводоканал» Чернігівської міської ради встановлено когенераційну установку потужністю 0,6 МВт, отриману від Міжнародної організації з міграції, для забезпечення резервним живленням очисних споруд в м. Чернігові.

Приватними підприємствами області заплановано встановити когенераційні установки загальною електричною потужністю близько 54 МВт. Уже встановлено 4 установки загальною потужністю 4,3 МВт.

Крім того, область отримала від «USAID» 14 блочно-модульних твердопаливних котелень для 7 громад регіону, які розміщено на об'єктах теплогенерації як резервні на випадок надзвичайних ситуацій.

На території області працюють 37 підприємств, що експлуатують 59 котелень на твердому паливі загальною потужністю 115,4 МВт та забезпечують тепловою енергією 76 об'єктів соціальної сфери (заклади охорони здоров'я – 14, заклади освіти – 54 (школи та дитячі садки), заклади соціального захисту – 4, заклади культури – 4) у 37 населених пунктах області.

За рахунок коштів Управління Верховного комісара ООН у справах біженців 14 294 родинам, що мешкають у Новгород-Сіверській, Корюківській, Городнянській, Сновській та Семенівській громадах, надана допомога у розмірі 21 тис. грн кожній родині, ще 1 448 родин з прикордонних громад отримали грошову допомогу від Міжнародного комітету Червоного Хреста в Україні.

Завдяки підтримці міжнародних партнерів допомогу у вигляді грошових коштів або безпосередньо твердого палива отримали ще 11 332 родини (серед організацій, які долучилися до надання допомоги: Чернігівська обласна організація Товариства Червоного Хреста України, ACTED, CaritasUA, DRC, FAO, GER3, Lampa, NRC, РАН, R2P, Rokada, SPIR, UFF, UNICEF, ZOA та інші).

Позитивна динаміка зберіглася в нарощуванні потужностей альтернативної електроенергетики. Порівняно з 2023 роком потужність таких об'єктів збільшилась на 3,07 МВт за рахунок введення в експлуатацію населенням області 141 нової сонячної електростанції і на кінець 2024 року становила 52,2 МВт. Зокрема, потужність об'єктів, що виробляють електричну енергію з енергії сонця, становить 32,96 МВт, з біомаси – 3,99 МВт, з біогазу – 15,03 МВт, з енергії води – 0,235 МВт. Обсяг відпущеної в мережу електроенергії усіма об'єктами «зеленої» електроенергетики за 2024 рік склав 123,5 млн кВт*год.

Тимчасовою територіальною комісією з питань узгодження заборгованості з різниці в тарифах у 2024 році узгоджено підприємствам області, які надають послуги з теплопостачання населенню і виробляють теплову енергію з природного газу, обсяги заборгованості з різниці в тарифах, що утворилась за

період з 01.10.2023 по 30.09.2024, на суму 520,3 млн гривень.

За програмою Фонду енергоефективності «Енергодім» ОСББ Чернігівської області продовжували впроваджувати енергоефективні заходи. У 2024 році завершено проекти з термомодернізації будівель трьох ОСББ (двох у м. Прилуках та одного у м. Ніжині) загальною вартістю близько 3,1 млн гривень. Загалом проекти термомодернізації завершено у 12 ОСББ області.

Відновлено забезпечення Чернігівської області системою рухомого мобільного зв'язку. Зокрема, у ПрАТ «Водафон Україна» із 386 станцій працюють 384, у ПрАТ «Київстар» із 402 – 400, у ТОВ «Lifecell» із 402 – 398. ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «Лайфселл» у 2024 році в області ввели в експлуатацію 86 нових базових станцій.

З метою розширення мережі пасажирських перевезень у 2024 році проведено відповідні конкурси з визначення перевізників, Чернігівською обласною державною адміністрацією укладено 8 договорів на обслуговування 8 маршрутів.

Загалом на території області перевезення пасажирів здійснювалось на 193 маршрутах загального користування. Протягом 2024 року укладено 29 додаткових угод на продовження строку дії договорів з перевезень пасажирів на період дії воєнного стану та рік після його завершення або скасування.

Для здійснення контролю в частині додержання перевізниками законодавства у сфері пасажирських перевезень, у тому числі тих, хто здійснює пасажирські перевезення без дозвільних документів, Департаментом енергоефективності, транспорту, зв'язку та житлово-комунального господарства Чернігівської обласної державної адміністрації спільно з відділом державного нагляду (контролю) у Чернігівській області та Управлінням Патрульної поліції Чернігівської області Департаменту патрульної поліції України в рамках «Місячника безпеки пасажирських перевезень» проводилися рейдові перевірки автоперевізників. Так, у 2024 році проведено 80 рейдових перевірок, за результатами яких на автомобільних перевізників складено 698 протоколів про адміністративні правопорушення у сфері автомобільних пасажирських перевезень на загальну суму 5,1 млн гривень.

На території області збільшились кількісні показники доступності автомобільного транспорту загального користування для осіб з інвалідністю. Із 440 автобусів 122 (27 %) пристосовані для перевезення осіб з інвалідністю. На автостанціях області облаштовано пандуси, для виклику працівників встановлені кнопки виклику, позначені відповідними позначками, призначені відповідальні за обслуговування осіб з інвалідністю та передбачені окремі каси для продажу квитків цієї категорії населення.

VIII. РУЙНУВАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Об'єкти житлового фонду

Через військову агресію рф проти України станом на 01.01.2025 на території області пошкоджено / зруйновано 12 342 об'єкти житлового фонду (1 186 багатоквартирних будинків та 11 156 одноквартирних (приватних) будинків), з них більше 1 400 зруйновано повністю.

Обласна державна адміністрація докладає максимальних зусиль до відновлення пошкоджених / зруйнованих помешкань, продовжується робота із залучення міжнародних партнерів, громадських благодійних організацій, фондів для надання допомоги у відновленні житлового фонду.

Станом на 01.01.2025 відновлено 5 820 житлових будинків (4 707 приватних та 1 113 багатоквартирних), понад 4 200 знаходяться в процесі відновлення.

В області за державною програмою «Відновлення» створено 39 комісій з розгляду заяв на отримання компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України.

Станом на 01.01.2025 від громадян на отримання компенсації для проведення відновлювальних робіт за програмою «Відновлення» подано 5 361 заяву та нараховано компенсацію за 3 857 заявами. Загалом за пошкоджене майно нараховано 344 млн гривень.

Загальна кількість заяв за зруйноване житло – 1 187 (житлові сертифікати), з них сформовано сертифікатів – 716 (на суму 1,03 млрд грн). Загальна кількість заяв за зруйноване житло – 250 (грошова компенсація), з них сформовано грошову компенсацію – 165 (на загальну суму 340 млн грн).

Об'єкти соціальної інфраструктури

Значних руйнувань зазнала низка об'єктів соціальної інфраструктури: 154 заклади освіти, 78 об'єктів закладів охорони здоров'я, 6 закладів соціального захисту, 106 закладів у сфері культури та 13 спорту.

Основні джерела відновлення – кошти державного та місцевих бюджетів, допомога міжнародних організацій, донорів.

Станом на 01.01.2025:

- відновлено 173 об'єкти соціальної інфраструктури: 83 заклади освіти (47 шкіл, 32 дитячі садочки, один позашкільний навчальний заклад, по одному закладу вищої, фахової передвищої та професійно-технічної освіти), 46 об'єктів закладів охорони здоров'я, 5 закладів соціального захисту, 37 закладів культури та 2 спорту;
- частково відновлено 40 об'єктів соціальної інфраструктури: 16 закладів освіти (6 шкіл, 9 дитячих садочків, один заклад професійно-технічної освіти), 10 об'єктів охорони здоров'я та їх структурних підрозділів, 11 закладів культури та 3 спорту;
- процес відновлення тривав на 36 об'єктах соціальної інфраструктури: 20 закладів освіти (11 шкіл, 3 дитячих садочків, 2 заклади вищої, 2 заклади фахової передвищої та 2 заклади професійно-технічної освіти), 5 об'єктах охорони здоров'я, 1 закладі соціального захисту, 9 закладах культури та 1 спорту.

Не відновленими залишилися заклади соціальної інфраструктури, які мають значні руйнування і потребують великих капіталовкладень. Обласною державною адміністрацією вживаються заходи для пошуку джерел фінансування їх відновлення.

Об'єкти бізнесу

Забезпечено щомісячний збір та узагальнення інформації, наданої робочими групами з фіксації втраченого, знищеного та/або пошкодженого майна, утвореними сільськими, селищними, міськими радами для фіксації та оцінки завданої шкоди і збитків підприємств, установ та організацій усіх форм власності, які постраждали внаслідок збройної агресії рф.

Станом на 01.01.2025 подано інформацію щодо 500 суб'єктів (255 підприємств, установ та організації недержавної форми власності, 245 ФОПів), які зазнали пошкоджень на території 21 громади області.

Найбільша кількість пошкоджень у торгівлі (230, або 46 %), сільському господарстві (66, або 13,2 %), промисловості (62, або 12,6 %), сфері операцій з нерухомістю (53, або 10,6 %).

Загальна вартість пошкодженого майна (за даними бухгалтерського обліку за залишковою вартістю підприємств, установ та організацій усіх форм власності) – близько 6,9 млрд гривень, у тому числі фізичних осіб підприємств – 449,5 млн грн; підприємств, установ та організацій: приватної форми власності – 5,8 млрд грн, державної форми власності – 20,2 млн грн, комунальної форми власності – 515,4 млн гривень.

Об'єкти сфери житлово-комунального господарства

Різного ступеню пошкоджень зазнали 6 об'єктів водопостачання, 11 об'єктів водовідведення, 101 об'єкт теплопостачання, 324 об'єкти газопостачання, 1 206 об'єктів електропостачання.

Станом на 01.01.2025 відновлено 1 535 об'єктів, у тому числі:

1 115 об'єктів електропостачання, з них 70 у 2024 році;

322 об'єкти газопостачання, з них 4 у 2024 році;

98 об'єктів теплопостачання, з них 2 котельні – у 2024 році (у містах Чернігові та Семенівці).

На відновлення пошкоджених об'єктів КП «Чернігівводоканал», єдиного підприємства-надавача послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, у 2024 році використано 264,1 млн грн, у тому числі 137,4 млн грн з державного бюджету.

Завдяки співпраці з донорськими установами (Товариством Червоного Хреста, Міжнародною організацією Save the Children, Фондом Східної Європи, Німецьким товариством міжнародного співробітництва GIZ, польською організацією «Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych», французькою установою Le ministère de l'Europe et des Affaires étrangères (MEAE), Німецьким федеральним агентством з надання технічної допомоги Technisches Hilfswerk (THW), благодійним фондом Global Empowerment Mission (GEM), Фондом UNICEF, Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та іншими), підприємствам тепло-, водопостачання та водовідведення області передано обладнання ультрафіолетової очистки води для каналізаційних очисних споруд у м. Чернігові, установки хімоводопідготовки, насосне обладнання, деаераційні установки, модульні котельні, матеріали для когенераційної установки та обладнання, необхідне для її встановлення, генератори, трансформатори,

паливні брикети, габіони та залізобетонні укриття, міні-екскаватори інше обладнання та матеріали. Завдяки участі у програмі розвитку ООН отримано самоскид.

Дорожня інфраструктура

Загальна протяжність мережі доріг загального користування державного значення в області – 2 963,7 км (міжнародних – 346,5 км, національних – 426,4 км, регіональних – 878,4 км, територіальних – 1 312,4 км).

Внаслідок збройної агресії рф зруйновано та/або пошкоджено 680 км доріг державного значення.

Відновлено 462,3 км доріг на суму 685,2 млн гривень.

Мережа автомобільних доріг загального користування місцевого значення – 4 760,2 км (обласні – 3 131,2 км, районні – 1 629 км).

Зруйновано та/або пошкоджено 427 км доріг місцевого значення.

Відновлено 401,1 км на суму 180,9 млн гривень.

У 2024 році проведено роботи з поточного дрібного ремонту та експлуатаційного утримання автодоріг загального користування місцевого значення на суму 228,1 млн грн (улаштування вирівнювальних шарів (суцільне вирівнювання) – 118,8 тис. м² / 20,135 км, аварійний ямковий ремонт – 20,6 тис. м², заходи з безпеки руху, зимове утримання тощо), у тому числі співфінансування територіальних громад – 4,6 млн гривень.

Крім того, виконаний капітальний ремонт ділянки дороги О250426 Прилуки – Сергіївка – Білошапки – Линовиця загальною протяжністю 3 км та капітальний ремонт покриття площі Князя Ігоря в м. Новгород-Сіверському площею 7,25 тис. м² на загальну суму 51,2 млн грн, у тому числі співфінансування територіальних громад – 2,6 млн гривень.

Зруйновано та/або пошкоджено 37 мостів (з них 13 на місцевих дорогах) та 3 шляхопроводи штучних споруд.

У 2024 році Службою відновлення та розвитку інфраструктури у Чернігівській області відновлено 6 мостів.

Державні кошти на відновлення

В область у 2024 році залучено 1,8 млрд грн коштів державного бюджету на реалізацію 88 проєктів з відновлення та регіонального розвитку:

- з Фонду ліквідації наслідків збройної агресії рф – 465,9 млн грн на реалізацію 8 проєктів;
- додаткова дотація на облаштування безпечних умов у закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, – 458,2 млн грн на реалізацію 8 проєктів;
- кошти на експериментальний проєкт з відновлення с. Ягідного – 238,1 млн грн на реалізацію 118 об'єктів;
- залишки субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проєктування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів,

- що мають вплив на життєдіяльність населення, – 187,1 млн грн на реалізацію 42 проєктів;
- субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти – 127,7 млн грн на реалізацію 6 проєктів;
 - субвенції за Програмою з відновлення України та Надзвичайною кредитною програмою на відновлення України – 128 млн грн на реалізацію 9 проєктів (кошти ЄІБ);
 - кошти UNITED 24 – 82,9 млн грн на реалізацію 2 проєктів;
 - субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання обладнання, створення та модернізацію (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдалень (харчоблоків) закладів загальної середньої освіти – 74,2 млн грн на реалізацію 10 проєктів;
 - субвенція на придбання шкільних автобусів – 32,9 млн грн на придбання 11 автобусів;
 - субвенція на облаштування безпечних умов у закладах охорони здоров'я – 23,7 млн грн на реалізацію одного проєкту.

ІХ. ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

Природоохоронна діяльність на території Чернігівської області у 2024 році була спрямована на формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання природних ресурсів, зменшення негативного впливу підприємств виробничо-господарської галузі на стан довкілля, збереження цінних природних комплексів.

Природоохоронні заходи реалізовувалися в рамках регіональних екологічних програм та інформаційно-виховних кампаній екологічного спрямування.

У звітному періоді на 91,5 % виконано Програму охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021 – 2027 роки. Зокрема, реалізовано 35 заходів на суму 11,4 млн грн, ще 10 з об'єктивних причин відмінено або перенесено на 2025 рік.

З метою ліквідації загрози забруднення довкілля області отруйними небезпечними речовинами у 2024 році видалено 89,7 тонни хімічних засобів захисту рослин (17 % від загального обсягу) з території 13 громад: Варвинської, Линовицької, Макіївської, Мринської, Новобілоуської, Носівської, Парафіївської, Ріпкинської, Сосницької, Срібнянської, Сухополов'янської, Холминської, Яблунівської. Роботи проведені за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища в сумі 5,8 млн грн та 2,9 млн грн з місцевих бюджетів територіальних громад.

Завершено реалізацію урядової програми з обміну ламп: забезпечено обмін та утилізацію 727,7 тис. ламп розжарювання. Роботи з утилізації виконані за рахунок коштів фонду в сумі 554,3 тис. гривень.

У 2024 році ліквідовано стихійні сміттєзвалища, які утворилися на території Іванівської сільської ради під час окупації громади російським агресором. У результаті проведених робіт вивезено 210 тонн відходів із земельних ділянок

загальною площею понад 1 гектар (за рахунок обласного фонду охорони навколишнього природного середовища в сумі 290 тис. грн, бюджету Іванівської сільської ради – 29,49 тис. грн).

З метою недопущення забруднення довкілля побутовими відходами на території селища Макошине Менської міської ради облаштовано 10 контейнерних майданчиків для роздільного збирання побутових відходів, зокрема придбано та встановлено 40 контейнерів (681,96 тис. грн).

Для недопущення надзвичайних ситуацій та запобігання забрудненню довкілля неочищеними стічними водами придбано три насосні агрегати для систем водовідведення Ніжинської і Семенівської громад (302,41 тис. грн). Придбано дві повітродувки для очисних споруд м. Семенівки (522,7 тис. грн).

За рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища (75,6 тис. грн) проведені дослідження проб води, відібраних у 17 створах річок Білоуса, Десни та Стрижня в межах м. Чернігова. Дослідженнями встановлено, що вода в річках навколо Чернігова не чинить гострої токсичної дії.

На постійній основі проводилась робота з регулювання впливу господарського комплексу на стан атмосферного повітря, а також здійснювався відповідний контроль за показниками вмісту забруднюючих речовин.

З метою нормування викидів забруднюючих речовин у 2024 році розглянуто 131 заяву та видано 119 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

У 2024 році в рамках Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони «Чернігівська» на 2021 – 2025 роки за рахунок коштів фонду охорони навколишнього природного середовища проведено 540 моніторингових досліджень з визначення забруднюючих речовин в атмосферному повітрі у містах Бахмачі, Корюківці, Ніжині та Прилуках. Вартість робіт – 80,88 тис. гривень. Дослідженнями встановлено, що вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі в межах гранично допустимих концентрацій.

Департаментом екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації видано 15 висновків з оцінки впливу на довкілля. Сформовані пропозиції щодо врахування державних інтересів для підготовки громадами 13 проєктів програм відновлення територій громад, 39 інших проєктів розвитку громад та 53 проєкти містобудівної документації.

Природно-заповідний фонд області (ПЗФ) налічує 682 об'єкти загальною площею понад 263 тис. га (+359,16 га до 2023 року). У звітному періоді створено 5 об'єктів ПЗФ місцевого значення на території Ніжинського, Прилуцького, Чернігівського районів.

У 2024 році розроблено 19 проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій та об'єктів ПЗФ:

- 11 проєктів для 6 громад області у рамках реалізації Програми охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021 – 2027 роки (кошти обласного фонду охорони навколишнього

природного середовища – 429,77 тис. грн; місцеві бюджети громад – 153,92 тис. грн);

- 8 проєктів для своїх заповідних територій за власні кошти Філії «Новгород-Сіверське лісове господарство» ДП «Ліси України» та 5 територіальних громад.

З метою підвищення рівня екологічної культури і освіти громадян, формування природоохоронного мислення та популяризації життя в стилі ЕКО на постійній основі проводились заходи за участі громадськості, в тому числі представників юнацтва і молоді.

У рамках «зеленої» інформаційно-виховної кампанії проведено щорічний обласний екологічний конкурс «Одна планета – одне майбутнє». Крім того, Департаментом екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації організовано регіональний екологічний флешмоб «Екологія в дії – пакетах торба», онлайн конкурс «Збережи енергію – допоможи довкіллю», понад 10 екологічних та соціальних акцій.

Організовано та проведено масштабну толоку до Всесвітнього дня прибирання, ініційовану громадською організацією Let's do it Ukraine. У підсумку Чернігівщина увійшла до трійки лідерів серед регіонів України (у 2023 році – 6 місце).

Х. РИНОК ПРАЦІ

Ринок праці Чернігівської області у 2024 році офіційно становив 14,6 тис. безробітних громадян (менше на 14,9 %, або 2,6 тис. осіб у порівнянні з 2023 роком).

Середня тривалість одержання допомоги по безробіттю за результатами 2024 року склала 59 днів, тривалість пошуку роботи – майже 3 місяці (82 дні).

Протягом 2024 року взято на облік на 9,4 % більше безробітних (10,7 тис. осіб), ніж за 2023 рік (9,8 тис. осіб).

На зареєстрованому ринку праці області продовжила зростати питома вага жінок – із 76 % у 2023 році до 77,6 % у 2024 році (відповідно чоловіків на обліку менше чверті (22,4 %)), сільських мешканців (з 34,8 % до 38,1 %). Стабільною залишалася кількість осіб, які потребують додаткових гарантій зайнятості (34,4 %); залишалася низькою частка молоді віком до 35 років (24,3 %). Кожен другий зареєстрований у службі зайнятості – особа віком старше 45 років.

Протягом 2024 року забезпечено роботою 8 тис. осіб (більше аналогічного показника 2023 року на 10,6 %), з них – 5,1 тис. безробітних, зокрема 4,6 тис. безробітних осіб – за безпосереднім направленням служби зайнятості (на рівні показника попереднього року).

У звітному періоді проходили професійне навчання на підставі виданого сертифікату 983 безробітні особи – на 46,5 % більше аналогічного показника 2023 року; 224 безробітні залучені до громадських та інших тимчасових робіт.

Загалом активними заходами сприяння зайнятості охоплено 20,7 тис. безробітних, що більше аналогічного показника попереднього року на 41,3 %.

Чернігівська область як прикордонна з країною-агресором втратила значну кількість діючих підприємств (через руйнування, а також втрату робочої сили).

Втім, відновлення виробничих потужностей, інфраструктури набирає певні темпи, кількість наявних вакансій зростає. Так, у 2024 році служба зайнятості вже мала 9,1 тис. вакансій – на 8,1 % більше показника 2023 року.

Проте у звітному періоді залишалися проблеми з оплатою праці: більш ніж кожна третя вакансія (41,9 %) пропонувала мінімальну зарплату, 47,2% – від мінімальної до середньої по області. Середній розмір оплати праці в розрахунку на одну вакансію дещо зріс (на 12,1 %) – склав 9,5 тис. грн і перевищив минулорічний показник на 1 026 гривень.

Найбільш затребувані професії станом на 01.01.2025: підсобні робітники, кухарі, продавці продовольчих товарів, водії автотранспортних засобів, бухгалтери, швачки, спеціалісти державної служби, прибиральники службових приміщень.

Станом на 01.01.2025 на обліку в службі зайнятості перебували 4,6 тис. безробітних громадян (збільшення на відповідну дату 2024 року на 15,2 %), з них отримували допомогу по безробіттю 1,8 тис. осіб – більше на 17,6 %. Середній розмір допомоги по безробіттю у грудні 2024 року склав 5 006 гривень – більше грудня 2023 року на 23,5 %, або на 953 гривні.

В умовах воєнного стану актуальним напрямом тимчасової зайнятості громадян стали суспільно корисні роботи. До урядового проєкту «Армія відновлення» долучилися 54 територіальні громади, забезпечивши організацію таких робіт.

У 2024 році безробітні отримали 14 357 направлень на виконання суспільно корисних завдань (на 71,9 % більше проти 2023 року), зокрема: розбір зруйнованих будівель, ремонтно-відновлювальні роботи, облаштування укриттів, заготівля дров, пошиття одягу, приготування їжі для військових, фасування гуманітарної допомоги, плетіння маскувальних сіток тощо.

За підсумками 2024 року Чернігівщина увійшла в четвірку кращих областей з найбільшою кількістю залучених безробітних до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану.

XI. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Соціальний захист населення та пенсійне забезпечення

Державні соціальні допомоги у 2024 році отримували 47,95 тис. осіб. Видатки на виплату соціальних допомог склали 1,7 млрд гривень.

У системі соціального захисту населення області функціонують 9 інтернатних установ, в яких станом на 01.01.2025 перебували 1 843 підопічні (з них 37 дітей з інвалідністю віком від 4 до 18 років). У 2024 році влаштовано 344 особи. На утримання установ з обласного бюджету спрямовано 291,1 млн грн – на 27,2 млн грн більше, ніж у 2023 році (на 10 %).

Станом на 01.01.2025 статус постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС мали 56,5 тис. осіб (серед них 4,9 тис. дітей, 6,7 тис. учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, 4 тис. осіб з інвалідністю). З державного бюджету для проведення виплат цим особам спрямовано 49,2 млн гривень.

Для отримання комплексу реабілітаційних послуг до комунальних реабілітаційних установ області було направлено 697 дітей з інвалідністю, 101 дитину віком до 3-х років, які належать до групи ризику щодо отримання інвалідності (з метою запобігання виникненню інвалідності). Кількість дітей групи ризику, які потребують реабілітації, збільшилася порівняно з 2023 роком на 16 %.

У державних реабілітаційних установах системи Мінсоцполітики комплекс реабілітаційних послуг отримали 22 особи з інвалідністю, з них 3 дитини, та 16 осіб з числа військовослужбовців.

На території області надання соціальних послуг забезпечують 11 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 35 центрів надання соціальних послуг, 4 комунальні некомерційні підприємства, 10 надавачів соціальних послуг недержавного сектору, Обласний центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження», Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, Обласний центр соціальної адаптації.

Протягом 2024 року отримали соціальні послуги більше 54 тис. осіб, які перебували у складних життєвих обставинах і потребували сторонньої допомоги.

З метою забезпечення доступності соціальних послуг та покращення умов життя осіб з інвалідністю і людей похилого віку в територіальних громадах області впроваджувалися інноваційні соціальні ініціативи, серед яких: «Простори соціальної адаптації», «Мобільна соціальна служба», «Університет третього віку», «Соціальна пральня», «Соціальна перукарня», транспортні послуги для перевезення маломобільних осіб, а також соціальний супровід під час інклюзивного навчання.

У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» у 9 територіальних громадах області (Бахмацькій, Борзнянській, Городнянській, Добрянській, Ніжинській, Корюківській, Коропській, Михайло-Коцюбинській, Чернігівській) центрами життєстійкості надавалась комплексна послуга з формування життєстійкості (у 2024 році послуги отримали 9 390 осіб). Надавачі соціальних послуг у цих центрах – 5 громадських організацій та 4 комунальні некомерційні підприємства.

В області станом на 01.01.2025 отримувачів субсидії – 93,2 тис. домогосподарств (середній розмір виплати – 1 103 грн); одержувачів пільг – 54 тис. осіб (середній розмір виплати – 1 105 грн). Кількість одержувачів пільг протягом 2024 року збільшилася на 7,6 тис. осіб, середній розмір виплати зріс майже на 230 гривень. У 2024 році перераховано 30,8 тис. житлових субсидій та 10,9 тис. пільг.

Одержувачів пенсій станом на 01.01.2025 – 303,1 тис. осіб (на 1,8 тис. осіб менше, ніж на 01.01.2024). Середній розмір пенсії – 5 378 грн (зростання упродовж року на майже 503 грн, або 11 %).

Призначено 13,9 тис. нових пенсій. Проведено 26,1 тис. індивідуальних перерахунків за заявами пенсіонерів, інших перерахунків пенсій – 67,3 тисячі.

19,5 тис. осіб отримали разову грошову допомогу до Дня Незалежності України, передбачену законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх

соціального захисту» та «Про жертви нацистських переслідувань», на загальну суму 26,5 млн гривень.

Загальні видатки на пенсійні та інші виплати становили 22,58 млрд грн, що на 2,44 млрд грн (на 12 %) більше у порівнянні з 2023 роком. Зокрема, понад 19,7 млрд грн (87,3 %) спрямовано на пенсійні виплати, одноразову грошову допомогу та допомогу на поховання; 1,9 млрд грн (8,6 %) – на виплату житлових субсидій та пільг; 533 млн грн (2,4 %) – на страхові виплати та соціальні послуги, у тому числі на оплату лікарняних за заявами-розрахунками – 418 млн гривень.

Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб

Кількість внутрішньо переміщених осіб в області станом на 01.01.2025 – 8 167 осіб.

З початку введення воєнного стану за призначенням допомоги на проживання звернулись 75,1 тис. внутрішньо переміщених осіб (у тому числі 3,5 тис. осіб, житло яких зруйноване або непридатне до проживання).

Визначено та затверджено Перелік місць тимчасового проживання Чернігівської області, до якого включено 9 місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб (у тому числі 6 модульних містечок), розрахованих на 1428 ліжко-місць. Станом на 01.01.2025 проживала 391 особа.

Внутрішньо переміщені особи отримували медичні, освітні, соціальні послуги. За медичною допомогою до закладів охорони здоров'я області у 2024 році звернулися 9 945 внутрішньо переміщених осіб, послуги в закладах освіти отримували 4,4 тис. осіб цієї категорії.

На обліку в Чернігівській обласній службі зайнятості протягом звітного періоду перебували 1 376 зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб, з яких у 2024 році статус безробітного отримали 1 179 осіб. Працевлаштовано 419 осіб, отримали профорієнтаційні послуги 1 334 зареєстровані безробітні, професійне навчання проходили 73 особи. 41 внутрішньо переміщена особа, яка не мала статусу безробітного, отримала ваучер для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Для виконання суспільно корисних робіт службою зайнятості видавались направлення 272 особам, 7 осіб взяли участь у громадських роботах.

За державною програмою «Робота: Власна справа» 1 823 внутрішньо переміщені особи отримали позитивні рішення за заявками на отримання мікрогранту на створення або розвиток власного бізнесу.

Соціальний захист військовослужбовців та членів їх родин

Станом на 01.01.2025 за даними Єдиного державного реєстру ветеранів війни в області обліковувалося 58 811 ветеранів війни, серед них: 39 394 учасники бойових дій, 6 090 осіб з інвалідністю внаслідок війни, 5 389 учасників війни. На обліку перебували 7 938 членів сімей загиблого (померлого) ветерана війни, Захисника і Захисниці України.

В області забезпечується реалізація державних програм, спрямованих на здійснення професійної адаптації ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих)

Захисників та Захисниць України та виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення певним категоріям громадян.

На заходи із професійної адаптації для ветеранів війни та членів їх родин у 2024 році використано 0,3 млн гривень. Місцевими органами соціального захисту населення укладено 39 тристоронніх договорів для надання послуг із професійної адаптації зазначеній категорії осіб.

На виплату грошової компенсації за належні для отримання житлові приміщення з державного бюджету місцевим бюджетам виділено 152,3 млн грн, які були спрямовані на спецрахунки 65 громадян (для порівняння – 80,3 млн грн для 37 осіб у 2023 році).

У 2024 році відповідно до напрямів Програми соціальної підтримки Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та осіб, які постраждали від військової агресії російської федерації на території Чернігівської області, на 2024 – 2026 роки забезпечено надання:

- щомісячної матеріальної допомоги у розмірі 500 грн членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України та загиблих (зниклих безвісти) військовослужбовців в Афганістані при виконанні інтернаціонального обов'язку (виплату проведено 3 505 особам);
- одноразової матеріальної допомоги до Дня захисту дітей у розмірі 5 тис. грн дітям загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (виплату проведено 582 дітям);
- послуг із стоматологічної допомоги (спрямовано 5 млн грн, надано послуги 908 Захисникам і Захисницям).

Також з обласного бюджету використано:

- 0,6 млн грн для закупівлі 12 наборів зі штучними кришталіками, 2,4 млн грн – на реабілітаційне обладнання для Центру психологічної реабілітації на базі комунального некомерційного підприємства «Чернігівська обласна психоневрологічна лікарня» Чернігівської обласної ради;
- 1,7 млн грн на додаткове харчування ветеранів війни в комунальному некомерційному підприємстві «Чернігівська обласна лікарня» Чернігівської обласної ради та комунальному некомерційному підприємстві «Чернігівська обласна психоневрологічна лікарня» Чернігівської обласної ради.

Усього з обласного бюджету у 2024 році спрямовано 30,1 млн гривень.

Область активно впроваджує державну політику щодо забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. У 2024 році введено 46 посад таких фахівців у 34 громадах (у тому числі 5 посад у комунальній установі «Чернігівський обласний центр ветеранів війни» Чернігівської обласної ради). Працевлаштовано 17 осіб у комунальні заклади 16 територіальних громад, з них 2 особи – до Чернігівського обласного центру ветеранів війни.

У 2024 році до Чернігівського обласного центру ветеранів війни звернулися 860 осіб (ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України), яким надано понад 8 тис. послуг з психологічної, соціальної та фізичної реабілітації. У тому числі особи

зазначених категорій могли звертатися за консультаціями на телефонну лінію підтримки ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих воїнів 073 005 07 50.

З метою візуалізації послуг, які надаються ветеранам війни та членам їх сімей у громадах державними, недержавними та міжнародними організаціями, на платформі е-Ветеран у розділі «Електронні послуги» створено е-Карту, яка є динамічною та щодня оновлюється. Відповідальними особами в громадах до е-Карти внесено 403 послуги для ветеранів.

В області з 2024 року розпочато реалізацію пілотного проєкту – кабінетів турботи про ветерана в закладах охорони здоров'я. Участь у проєкті беруть 2 лікарні: комунальне некомерційне підприємство «Чернігівська обласна лікарня» Чернігівської обласної ради та комунальне некомерційне підприємство «Ніжинська центральна міська лікарня ім. Миколи Галицького». Передбачається створення безпосередньо в медичній установі кабінету, де відповідні фахівці можуть допомогти із супутніми запитами ветерана, надати консультації. За рахунок благодійних коштів уже проводяться ремонти, закуплено меблі та оргтехніку.

Соціальний захист дітей та багатодітних родин

Станом на 01.01.2025 в області проживали 6 888 багатодітних сімей, в них 23 384 дитини.

Пільгами з оплати житлово-комунальних послуг протягом звітного періоду скористалися 1 472 багатодітні сім'ї, пільгами на придбання твердого палива та скрапленого газу в готівковій формі – 525 сімей, 3 484 багатодітні сім'ї звільнено від оплати за харчування дітей у загальноосвітніх закладах області, у 2 651 сім'ї діти могли безоплатно відвідувати гуртки та секції, 1 940 сімей отримали гуманітарну допомогу, 1 652 сім'ї – продуктові набори.

В області активно проводиться робота щодо розширення мережі сімей патронатних вихователів, в яких забезпечується тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини на період подолання нею, батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин. Станом на 01.01.2025 в 17 територіальних громадах функціонували 30 патронатних родин, в яких протягом звітного періоду перебували 102 дитини (у 2024 році створено 20 таких родин, з двома сім'ями договір припинено).

На 01.01.2025 в області 1 869 дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Позитивно, що переважна більшість таких дітей (92,6 %) перебувала в сім'ях: родинях опікунів, піклувальників – 1 215 дітей, у 175 прийомних сім'ях – 283 дитини, у 31 дитячому будинку сімейного типу – 232.

До сімейних форм виховання у 2024 році влаштовано 377 дітей (54 усиновлено, 217 взято під опіку, піклування, 92 влаштовано у прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу, 14 повернуто у біологічну сім'ю), що на 23,6 % перевищило цей показник 2023 року (305 осіб).

Крім того, у 2024 році в області розпочали функціонувати 36 новостворених прийомних сімей та 4 дитячі будинки сімейного типу.

Завдяки субвенції з державного бюджету придбано житло у м. Ніжині для дитячого будинку сімейного типу (евакуйованого з Куп'янського району Харківської області), де сімейне виховання отримують 7 дітей.

Активізовано роботу з громадським сектором з питань захисту прав дітей. У співпраці з міжнародними благодійними організаціями «Партнерство кожній дитині», «СОС Дитячі містечка» прийомним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу, родинам опікунів, піклувальників, усиновлювачів надавалась грошова допомога, продукти харчування, засоби гігієни, одяг, канцелярське приладдя тощо.

В області станом на 01.01.2025 отримували:

- державну допомогу сім'ям з дітьми – 13,9 тис. осіб, на її виплату у 2024 році спрямовано з державного бюджету 307,6 млн грн;
- державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям – 5,1 тис. осіб, спрямовано з державного бюджету 346,2 млн грн;
- допомогу на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, – 3,2 тис. осіб, спрямовано з державного бюджету 99,4 млн гривень.

До реабілітаційних установ та закладів у 2024 році направлено 456 дітей, на що використано майже 8,8 млн грн (показник збільшився на 63 % у порівнянні з 2023 роком).

Попередження насильства в сім'ї

У звітному періоді в громадах області функціонувала 51 спеціалізована служба підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, з них:

- 3 денні центри соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;
- 2 центри з «кризовою кімнатою»;
- 42 мобільні бригади соціально-психологічної допомоги;
- 6 спеціалізованих служб первинного соціально-психологічного консультування.

У 2024 році надано послуги 1 200 особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, з них 886 жінкам, 106 чоловікам, 208 дітям віком до 18 років (97 дівчатам та 111 хлопцям). Усього послугами спеціалізованих служб скористалися 14 145 осіб.

За кошти державного бюджету у 2024 році Борзнянська, Варвинська, Коропська та Куликівська територіальні громади придбали автомобілі для мобільних бригад соціально-психологічної допомоги.

ХІІ. ОСВІТА

В освітній галузі у 2024 році пріоритетним було створення безпечного освітнього середовища, забезпечення якості освіти та її доступності.

Мережа закладів дошкільної освіти області у 2024/2025 навчальному році складається з 390 закладів (17 665 вихованців). У 321 садочку (82 %) для 17 370 дітей освітній процес організовано за очною, дистанційною та змішаною формами. За рішенням органів місцевого самоврядування 69 закладів дошкільної

освіти (18 %) перебувають на простой або призупинили діяльність. Охоплення дітей віком від 3 до 6 років усіма формами дошкільної освіти складає 73 %.

В області функціонують 377 закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) всіх типів та форм власності (86 579 учнів). На кінець 2024 року організовано освітній процес:

- в очній формі – 211 ЗЗСО (56 %), 52 871 учень (61 %);
- у дистанційній формі – 31 ЗЗСО (8 %), 10 867 учнів (12 %);
- у змішаному форматі – 135 ЗЗСО (36 %), 22 841 учень (27 %).

Мережа закладів позашкільної освіти – 59 закладів (25 208 вихованців). В очній формі функціонували 38 (64 %), у дистанційній формі – 2 (3 %), у змішаному форматі – 19 (33 %).

У прикордонних районах 33 заклади дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти (1 429 здобувачів освіти) розташовані на відстані 20 км від рф. Освітній процес у закладах організовано виключно за дистанційною формою.

У 2024/2025 навчальному році потребують підвозу понад 10,8 тис. учнів сільської місцевості. Для підвозу школярів в області наявні 364 шкільні автобуси. У 2024 році територіальні громади області отримали 15 шкільних автобусів в якості гуманітарної допомоги від благодійних організацій, 11 шкільних автобусів (у тому числі один спеціальний, обладнаний місцями для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення) закуплені за кошти державної субвенції на умовах співфінансування з місцевими бюджетами. З метою здійснення оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти області, оновлення автопарку та розвантаження маршрутів існує потреба в придбанні ще 51 шкільного автобуса.

Завдяки співпраці з міжнародними та благодійними організаціями у 2024 році суттєво покращено забезпечення закладів освіти області комп'ютерною технікою: отримано 693 девайси від Благодійної організації «Фундація Олени Зеленської», 259 одиниць комп'ютерної техніки від Представництва Дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ), 402 ноутбуки від Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО), 6 тис. планшетів від міжнародної благодійної організації Франції, 468 ноутбуків від Посольства України в Латвійській Республіці, 871 одиницю комп'ютерної техніки від міжнародної благодійної організації Латвії, 51 ноутбук від міжнародної благодійної організації Німеччини. Комп'ютерну техніку розподілено для дітей із соціально вразливих категорій населення для забезпечення доступу до дистанційного навчання. Від благодійних організацій для закладів загальної середньої освіти отримано 800 WiFi роутерів.

У 2024/2025 навчальному році здійснюють підготовку здобувачів вищої та фахової передвищої освіти за денною і заочною формами 23 заклади (23 865 студентів, курсантів та учнів). Викладацький склад – 2 078 осіб.

Підготовку робітничого потенціалу здійснюють 13 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, де охоплено навчанням 5,4 тис. здобувачів освіти. Порівняно з 2023 роком контингент зріс на 0,4 тис. осіб. Підготовка кадрів здійснюється для промисловості, транспорту, будівництва, торгівлі і

громадського харчування, побутового обслуговування населення, аграрного сектору економіки.

У звітному періоді за підтримки держави реалізовано 4 проєкти зі створення навчально-практичних центрів на базі Сновського вищого професійного училища лісового господарства (сучасних технологій лісівництва), Ніжинського професійного аграрного ліцею (аграрних технологій), Чернігівського вищого професійного училища (механічної обробки металів), Чернігівського професійного будівельного ліцею (меблевих технологій).

За підтримки благодійної організації «Фонд Фінська Церковна Допомога (FCA – Finn Church Aid)» створено навчально-практичний центр зварювальних технологій у Чернігівському професійному ліцеї залізничного транспорту та модернізовано навчально-практичний центр сучасного автосервісу в Чернігівському вищому професійному училищі.

У 2024 році 768 із 861 закладу освіти області мали укриття, з них у 766 закладах укриття рекомендовані до використання за призначенням, у двох – тривали ремонтні роботи щодо приведення їх у готовність. У 93 закладах було відсутнє укриття. За кошти обласного, місцевого бюджетів, а також благодійних організацій за 2024 рік приведено у готовність укриття у 7 закладах та у 5 побудовано нові або встановлено модульні укриття. Також 17 закладів освіти, в яких на території відсутні власні захисні споруди, уклали відповідні договори для використання укриттів інших суб'єктів господарювання.

Станом на 01.01.2025 з метою забезпечення охорони закладів освіти області для 150 будівель організовано охорону із залученням суб'єктів охоронної діяльності, 768 будівель обладнано тривожною сигналізацією із виведенням сигналу на пульти охорони («тривожна кнопка»); у 173 будівлях встановлено системи зовнішнього і внутрішнього відеоспостереження; 756 будівель облаштовано необхідними огорожами. До виконання функціональних обов'язків у закладах загальної середньої освіти приступили 46 поліцейських служби освітньої безпеки.

Станом на 01.01.2025 відкрито 220 класів безпеки в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Пройшли навчання та приступили до виконання обов'язків 6 спеціалістів із безпеки в освітньому середовищі.

ХІІІ. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

В області сформована спроможна мережа закладів охорони здоров'я. З урахуванням дитячого санаторію та 4 медичних навчальних закладів функціонують 85 самостійних закладів.

Безпосередньо медична допомога мешканцям області надається у 80 медичних закладах, зокрема 11 обласних, 29 лікарнях різного типу (міських, районних), одному пологовому будинку, трьох міських стоматологічних поліклініках, одній «Сімейній поліклініці», 34 центрах первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД), одній лікарській амбулаторії сімейного типу. До складу ПМСД входять 124 амбулаторії (з них 43 міські та 81 сільська) і 318 фельдшерських та фельдшерсько-акушерських пунктів.

Екстрену медичну допомогу населенню області надає Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, у структурі якого 4 станції, 21 підстанція та 21 пункт постійного базування бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги. Парк санітарного автотранспорту налічує 125 спеціальних автомобілів, у тому числі 32 класу «С» (реанімоби́лі). За 2024 рік бригадами центру виконано понад 151 тис. виїздів (2023 рік – 137 тис.).

Усі медичні заклади первинного та спеціалізованих рівнів надання медичної допомоги відповідають вимогам Національної служби здоров'я України та законотрактвані з нею за 592 (2023 рік – 547) пакетами медичних послуг.

Попри щорічне скорочення ліжкового фонду показник забезпеченості на 10 тис. населення залишався найбільшим серед областей України і становив 70,3 (2023 рік – 70,4), що значно перевищило показник по Україні (59,67).

Для забезпечення мешканців області цілодобовою медичною допомогою розгорнуто 6 683 стаціонарні ліжка (2023 рік – 6 695). У 2024 році проліковано 222 986 хворих (2023 рік – 206 837), прийнято 3 692 пологи (2023 рік – 3891), виконано в умовах стаціонару 66 966 оперативних втручань (2023 рік – 62 969).

У комунальних закладах охорони здоров'я працювали 2 983 лікарів (2023 рік – 3 023), 7 244 молодші спеціалісти з медичною освітою (2023 рік – 7 509) та 22 спеціалісти з вищою немедичною освітою.

Показник укомплектованості посад лікарів становив 72 % (на рівні 2023 року), середніх медичних працівників – 95 % (2023 рік – 96 %). Загалом по області дефіцит лікарів становив 1 161 особу (2023 рік – 1175).

У 2024 році реорганізовано 2 заклади охорони здоров'я (змінено назву та підпорядкування комунального закладу «Чернігівське обласне бюро судово-медичної експертизи» Чернігівської обласної ради на Державну спеціалізовану установу «Чернігівське обласне бюро судово-медичної експертизи» Міністерства охорони здоров'я України, комунальне некомерційне підприємство «Ніжинський міський пологовий будинок» Ніжинської міської ради приєднано до комунального некомерційного підприємства «Ніжинська центральна міська лікарня ім. Миколи Галицького» Ніжинської міської ради).

У звітному періоді завдяки зусиллям центральної, місцевої влади та благодійних і міжнародних організацій до медичних закладів долучено 52 одиниці санітарного транспорту, з них 13 автомобілів для служби екстреної медичної допомоги, у тому числі 7 реанімоби́лів класу «С».

Матеріальна база поповнилась значною кількістю сучасної медичної апаратури, зокрема системою лінійного прискорювача, ангіографічною системою, магнітно-резонансним томографом, комп'ютерними томографами, рентгенівськими апаратами, апаратами штучної вентиляції легень, апаратами УЗД, мамографом, ендоскопічними системами, реабілітаційним обладнанням, обладнанням для деконтомінації медичних відходів, наркозними апаратами, джерелами резервного енергоживлення тощо.

У медичних закладах області облаштовані 75 захисних споруд цивільного захисту (10 сховищ, 21 протирадіаційне укриття та 44 найпростіші укриття).

Державною установою «Чернігівський обласний центр контролю та профілактики МОЗ України» та Управлінням охорони здоров'я Чернігівської

обласної державної адміністрації створені мобільні медичні бригади для виїздів у населенні пункти області. У 2024 році здійснено 42 виїзди висококваліфікованих фахівців закладів охорони здоров'я у віддалені населені пункти Чернігівщини, де були оглянуті та отримали консультації 5 387 осіб, із них 58 дітей.

За підтримки Міжнародного комітету Червоного Хреста сформовані мобільні бригади для надання медичної допомоги дорослому та дитячому населенню області. У 2024 році мобільними бригадами здійснено 1 502 виїзди, де були оглянуті та отримали консультації 34 879 осіб, у тому числі 266 дітей.

На базі комунального некомерційного підприємства «Пологовий будинок» Чернігівської міської ради під егідою Фонду ООН у галузі народонаселення (UNFPA) у співпраці з благодійною організацією «100 відсотків життя» в рамках гуманітарної допомоги з березня 2023 року розпочав роботу проєкт «Мобільні бригади сексуально-репродуктивного здоров'я». У 2024 році мобільними бригадами лікарів пологового будинку здійснено 222 виїзди, де оглянуто та надано консультації 4 440 жінкам.

XIV. МОЛОДЬ І СПОРТ

З метою ефективної реалізації державної молодіжної політики забезпечено виконання обласної Програми «Молодь Чернігівщини» на 2021 – 2025 роки.

3,7 млн грн обласного бюджету використано на соціальні програми і заходи з питань молоді та на утримання комунальної установи «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради.

У молодіжній політиці ключовими напрямками були активна співпраця з громадськими організаціями та ініціативною молоддю, підтримка молодіжних проєктів та ініціатив, а також організація заходів разом із молоддю та для молоді.

Чернігівським обласним молодіжним центром у 2024 році проведено 367 заходів молодіжного спрямування.

У 2024 році у закладах освіти області проведено понад 9 тис. заходів, учасниками яких стали 39,5 тис. молодих людей.

Фізкультурно-оздоровчою та реабілітаційною роботою засобами фізичної культури і спорту в області охоплено 52 373 особи.

Станом на 01.01.2025 мережа спортивних закладів налічувала 41 дитячо-юнацьку спортивну школу (в тому числі 5 спеціалізованих шкіл олімпійського резерву), 2 школи вищої спортивної майстерності, 5 центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», регіональний центр «Інваспорт», державний «Центр олімпійської підготовки з біатлону», 103 спортивні клуби.

В області розвиваються 93 види спорту (з них 30 олімпійських) із загальною кількістю понад 22 тис. осіб, які займаються систематично. Окрім того, розвиваються 12 видів спорту для осіб з інвалідністю.

У 2024 році підготовлено 22 майстри спорту України, 13 майстрів спорту України міжнародного класу, 415 кандидатів у майстри спорту і першорозрядників.

Спортсменами області на офіційних міжнародних та Всеукраїнських змаганнях завойовано 638 медалей (221 золоту, 199 срібних та 218 бронзових).

До складу збірних команд України включено 264 представники Чернігівщини із 45 видів спорту (108 осіб – основний склад, 85 – кандидати, 71 – резерв). Крім того, до складу збірних входять 378 спортсменів з інвалідністю (20 – основний склад, 13 – кандидати, 5 – резерв).

З обласного бюджету на обласні стипендії спортсменам, виплату грошових винагород спортсменам і тренерам спрямовано майже 1,2 млн гривень.

Діяли 19 активних парків за програмою «Активні парки – локації здорової України», проведено 657 заходів, в яких взяли участь більш ніж 11 тис. осіб, у тому числі ветерани війни та особи з інвалідністю.

Проведені змагання, ініційовані Президентом України, «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги» серед учнів закладів загальної середньої освіти Чернігівської області під гаслом «Разом переможемо» з 5 видів спорту. У змаганнях взяли участь 653 команди (більше 15 тис. учасників).

Проведено понад 100 спільних заходів та змагань обласного, міського і районного рівня для ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих ветеранів війни.

XV. КУЛЬТУРА ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

В області функціонують 5 театрально-видовищних підприємств (4 театри та обласний філармонійний центр фестивалів та концертних програм), 715 закладів культури клубного типу, 570 бібліотек, 32 музейні заклади, 39 мистецьких шкіл, 2 фахові коледжі, з них 21 заклад обласного підпорядкування.

Через військову агресію РФ руйнувань зазнали 105 закладів культури. 37 закладів уже відновлено повністю, частково – 11, у процесі відновлення – 9.

Руйнувань також зазнали 22 культові споруди (церкви та собори) та 24 (50 з внутрішньокомплексними) пам'ятки археології, історії та монументального мистецтва.

Діють 30 конфесій, до яких належать 955 релігійних громад. У 2024 році зареєстровано 17 статутів релігійних громад (з них 8 статутів – зміна підпорядкування у зв'язку з рішеннями релігійних громад перейти до Православної церкви України).

Чернігівська область займає одне з провідних місць в Україні за кількістю об'єктів культурної спадщини. У 2024 році проведено інвентаризацію 374 пам'яток археології та історії. Підготовлено та подано до Державного реєстру нерухомих пам'яток України 711 об'єктів археології. Сформовано 350 облікових справ на пам'ятки археології Прилуцького району.

У 2024 році реалізовано заходи в рамках таких програм:

- обласної Програми сприяння функціонуванню української мови як державної в Чернігівській області на 2023 – 2028 роки (поповнення бібліотечних фондів, проведення фестивалів, конкурсів, створення фонду аудіозаписів творів письменників Чернігівщини);
- Програми оновлення та розвитку Менського зоопарку загальнодержавного значення на 2021 – 2025 роки;
- обласної цільової довгострокової Програми «Мистецька освіта Чернігівщини» на 2011 – 2025 роки;

- обласної цільової Програми розвитку туризму в Чернігівській області на 2021 – 2027 роки.

У зв'язку з дією особливого режиму воєнного стану у 2024 році не фінансувалася обласна цільова програма національно-патріотичного виховання на 2021 – 2025 роки. Втім, з урахуванням безпекової ситуації заходи, спрямовані на утвердження української національної та громадянської ідентичності, проводилися в закладах освіти та культури області, а також комунальною установою «Чернігівський обласний молодіжний центр».

Протягом 2024 року з метою формування й утвердження української національної та громадянської ідентичності та виховання національно-патріотичної свідомості молодого покоління Чернігівським обласним молодіжним центром проведено понад 90 заходів національно-патріотичного спрямування (тренінги з надання першої домедичної допомоги, розмовний клуб з української мови, тематичні майстер-класи, музично-літературні вечори тощо), учасниками яких стали близько тисячі осіб.

У травні 2024 року проведено II (обласний) етап Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») у дистанційному форматі. В обласному етапі гри взяли участь 60 роїв (484 учасники) із 56 закладів освіти.

У музейних закладах області проведено близько тисячі заходів національно-патріотичного спрямування, серед яких музейні зустрічі «Вторгнення», «Чернігівські енергетики», «Історії незламних. Анисів», виставки «Скорботний шлях Бахмута», «Окупована Чернігівщина» та інші.
